

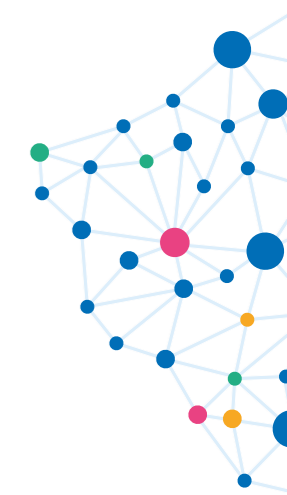

PARKEN MÅ VÆRE FOR ALLE

- om alkoholbruk på offentlig plass

IOGT RAPPORT NR 1, 2025

IOGT
Vi gjør det lett å ta rusfrie valg

ALKOHOLLOVEN

§ 8-9. Serverings- og drikkeforbud
Det er forbudt å drikke eller servere alkohol med mindre det foreligger bevilling til dette, og selv om dette skjer uten vederlag:

1. i lokaler med tilleggelses hvor det drives serveringsvirksomhet,
2. i lokaler som vanligvis er alment tilgjengelig for offentligheten,
3. i forsamlingslokaler eller andre felleslokaler,
4. på annet sted der offentlige møter, fester, utstillinger eller andre tilstelninger finner sted,
5. på gate, torg, vei, i park eller på annen offentlig plass,
6. på skip, fly, tog, buss eller annet innenriks transportmiddel for almenheten.

FOLK VIL HA ALKOHOLFRI PARK

Det offentlige rom, som parker, strender og plasser, veier og løyper, er viktige fellesarenaer for både nytte og rekreasjon. De aller fleste vil være enige i at disse områdene skal være trygge og tilgjengelige for alle.

Dette ligger også til grunn for alkoholovens bestemmelse om forbud mot at det drikkes på offentlig plass. Det finnes mange eksempler på at alkoholbruk og fyll skaper utrygghet i fellesområdene våre og at noen velger derfor å holde seg unna noen offentlige områder.

IOGT i Norge vil med denne rapporten vise at det er viktig å opprettholde alkoholovens regulering av alkoholbruk på offentlig plass. Vi dokumenterer de positive sidene ved lovgivningen og viser at det er stor oppslutning i befolkningen for å opprettholde dagens lowerk.

Femmila i Holmenkollen har utviklet seg til å bli en fyllefest både på arenaen, ute i løypene og rundt T-banenettet. Dette er et trist eksempel på at alkoholbruk i og rundt et familiearrangement skapte en uegnet og utrygg arena for barn og ungdom.

Folkehelseinstituttet anslår i en rapport fra 2011 at ca 90 000 barn under 18 år har en forelder som har misbrukt alkohol i løpet av det siste året. Vi har et felles ansvar for å legge til rette for at alle de som opplever utrygghet hjemme skal skjermes fra voksnes alkoholbruk i det offentlige rom. Der skal de kunne leke og ferdes trygt.

En undersøkelse fra Verian, gjennomført for IOGT i Norge i oktober 2024, viser at det er et solid flertall for å opprettholde dagens forbud mot drikking på offentlig plass. 55 % av de spurte er ganske enig eller helt enig i forbudet, og kun 27 % er uenig eller helt uenig. Loven har også en viktig forebyggende effekt. Hele 63 % av unge voksne (under 30 år) oppgir at forbudet har ført til at de har begrenset sin alkoholbruk på offentlig plass på grunn av lowerket.

Undersøkelsen viser også at 1 av 3 i aldersgruppen 18-29 år har opplevd ubehagelige situasjoner knyttet til alkoholbruk på offentlig plass.

Vi ser likevel stadig angrep og kritikk av reguleringen. Ett angrep er manglende gjennomføring av dagens lovgivning – og at man tillater fyll og uro uten å gripe inn. Et annet angrep på reguleringen er konkrete politiske forslag til endringer av loven. Flere politiske parti løfter temaet, noen ut fra et generelt ønske om liberalisering i samfunnet og andre ut fra intensjonen om et bedre byliv.

I den norske alkoholkulturen er det høy aksept for beruselse og utagerende atferd knyttet til alkoholbruk. Fra undersøkelser vet vi også at vi har en høy terskel for hva vi opplever som problematisk alkoholinntak. «Et par pils i parken» kan derfor lett gli over i en atferd som mange kan oppleve som ubehagelig.

Et lowerk som gir tydelige signaler om at drikking ikke skal skje på offentlig plass, gir myndighetene en mulighet til å gripe inn ved behov og forebygge uro. Det er slik vi gjør parker og andre offentlig plasser trygge, trivelige og tilgjengelige for alle.

OM UNDERSØKELSEN

«Undersøkelsen er gjennomført av Verian (tidligere Kantar) på vegne av IOGT i Norge i oktober 2024. Det var totalt 1053 respondenter fra hele landet, alle over 18 år. Av disse var 519 menn og 534 kvinner»

HOLD PARKEN ALKOHOLFRI

IOGT MENER

IOGT i Norge mener at parker, strender og annen offentlig plass skal være arenaer der alle kan være trygge og trives, inkludert barn og ungdom.

Alkoholovens bestemmelser om forbud av alkoholbruk på offentlig plass er et viktig virkemiddel for å holde disse fellesarenaene trygge og rusfrie. Verian gjennomførte i oktober 2024 en spørreundersøkelse på vegne av IOGT i Norge med fokus på alkoholbruk på offentlig plass. Undersøkelsen viser at dagens politikk virker forebyggende og har stor oppslutning i hele befolkningen.

IOGT MENER

- Alkoholovens bestemmelser om forbud mot bruk av alkohol på offentlig plass må opprettholdes. For å bidra til bedre forebygging mot alkoholbruk og fyll på offentlig plass, må loven håndheves bedre.
- For å bidra til bedre forebygging mot alkoholbruk og fyll på offentlig plass, må loven håndheves bedre.

63 % av unge voksne (18-29 år) begrenser sin egen alkoholbruk på offentlig plass fordi det ikke er lov

31 % av unge voksne (18-29 år) har opplevd ubehagelige situasjoner knyttet til alkoholbruk på offentlig plass de to siste årene

55 % støtter dagens forbud mot drikking på offentlig plass

STØTTER FORBUDET

Verian gjennomførte i oktober 2024 en spørreundersøkelse på vegne av IOGT i Norge om alkoholbruk på offentlig plass.

De spurte et representativt nasjonalt utvalg om deres holdninger til dagens lovgivning og deres oppfatning av konsekvensene av en eventuell endring av denne. Undersøkelsen viser først og fremst en bred støtte til dagens regulering samt en bekymring for konsekvensene av en liberalisering av dagens regulering.

Mer enn halvparten, 55 prosent, av de spurte sier at de er ganske enig eller helt enig i

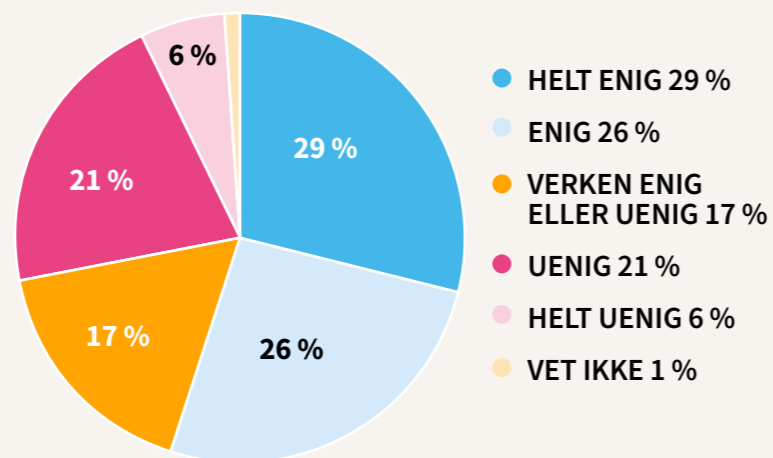
dagens lovgivning, og kun 27 prosent er ganske uenig eller helt uenig i dagens forbud mot alkoholbruk på offentlig plass.

Undersøkelsen viser også at det er en viktig kjønnsdimensjon i dette svaret, der 63 prosent av kvinner svarer at de er ganske enig eller helt enig i dagens regulering, mens tallet for menn er 48 prosent.

55 % STØTTER DAGENS LOVVERK

I følge alkoholloven er det forbudt å drikke alkohol på gate, torg, vei, i park eller på annen offentlig plass som ute i skiløypene og på stranda, med mindre det er gitt skjenkebevilling.

Hvor enig eller uenig er du i dette?

BEKYMRET FOR MER ALKOHOLBRUK UTEN ET FORBUD

I Undersøkelsen fra Verian ble folk spurt hva de tror vil skje dersom et forbud oppheves, og det er en tydelig bekymring for økt alkoholbruk på offentlig plass dersom en liberalisering skulle skje.

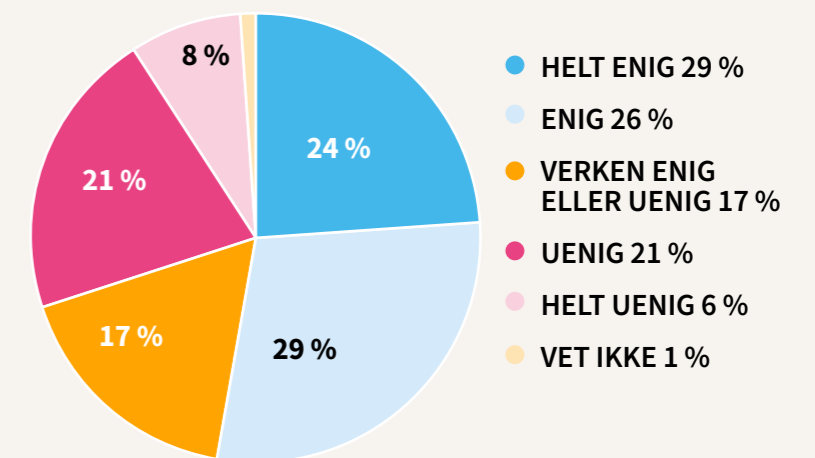
53 prosent av de spurte oppgav at de er enten enig eller helt enig i påstanden om at de er bekymret for at det vil bli mer alkoholbruk på offentlig plass dersom forbudet oppheves. Kun 29 prosent svarte at de er ganske uenig eller helt uenig i samme påstand.

Undersøkelsen viser også denne bekymring i aldersgruppen 18-29 år. Her svarer 50 prosent av de er helt enig eller enig i påstanden.

53 % ER BEKYMRET FOR MER ALKOHOLBRUK

Påstand: Jeg er bekymret for at det vil bli mer alkoholbruk på gate, torg, park, strand, ute ved skiløyper eller annen offentlig plass dersom forbudet mot alkoholbruk oppheves.

Hvor enig eller uenig er du i dette?

LOVEN FOREBYGGER

Et viktig funn fra undersøkelsen er at folk begrenser alkoholbruken i parken på grunn av forbudet. Loven er slik et godt forebyggende tiltak – særlig i aldergruppen 18-29 år.

At loven forebygger kommer tydeligere frem i spørsmålet om man har valgt å begrense sin egen alkoholbruk på offentlig plass fordi det ikke er lov.

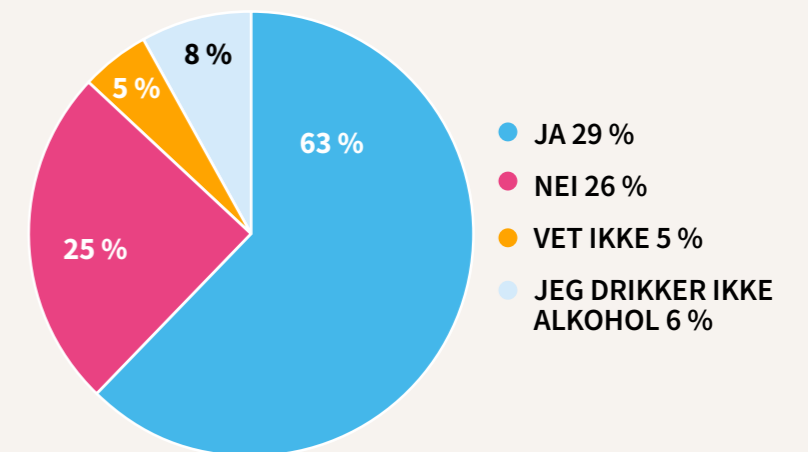
Hele 63 prosent av unge voksne (18-29 år) oppgir at forbudet har gjort at de begrenser sin egen alkoholbruk på offentlig plass. Tilsvarende tall for alle aldersgrupper er 53 prosent. Disse tallene viser at lovgivningen former holdninger og har en viktig forebyggende effekt.

På spørsmålet om man har latt være å drikke alkohol på offentlig plass fordi det ikke er lov svarte 43 prosent av de spurte ja og 16 svarte nei. I aldersgruppen 18-29 år svarte hele 55 prosent av de spurte at de har latt være å drikke på offentlig plass fordi det ikke er lov.

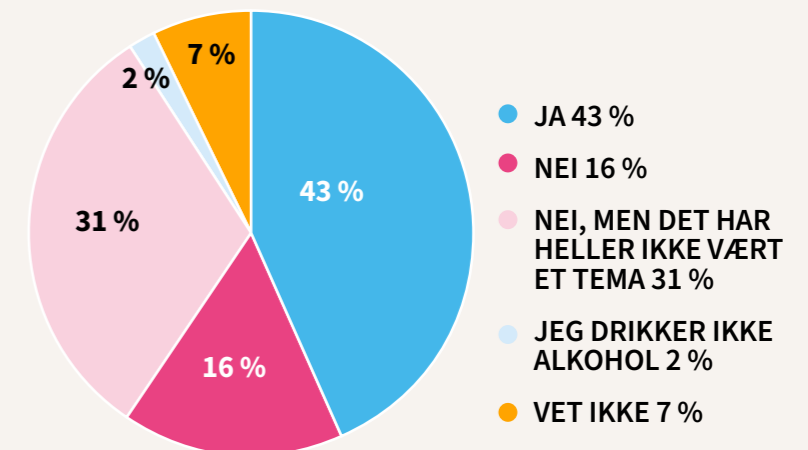
Disse tallene viser tydelig at forbudet fører til redusert alkoholbruk på offentlig plass. Lovgivningen former holdninger og har en viktig forebyggende effekt.

Har du valgt å begrense din egen alkoholbruk på gate, torg, park, strand, ute ved skiløyper eller på annen offentlig plass fordi det ikke er lov?

Aldersgruppen 18-29 år

Har du latt være å drikke alkohol på gate, torg, park, strand, ute ved skiløyper eller på annen offentlig plass fordi det ikke er lov?

BEKYMRET FOR MER ALKOHOLBRUK UTEN FORBUD

Undersøkelsen spurte også hva folk tror vil skje dersom et forbud oppheves, og det er en tydelig bekymring i befolkningen for økt alkoholbruk på offentlig plass dersom en liberalisering skulle skje.

53 % av de spurte oppgav at de er enten ganske enig eller helt enig i påstanden om at de er bekymret for at det vil bli mer alkoholbruk på offentlig plass dersom forbudet oppheves.

Kun 29 % sa at de er ganske uenig eller helt uenig i samme påstand.

Kvinner viser en større bekymring enn menn. 59 % av kvinnene og 48 % av mennene svarer at de er ganske enig eller helt enig i påstanden.

MANGE UNGE OPPLEVER UTRYGGHET

UBEHAGELIGE OPPLEVELSER KNYTTET TIL ALKOHOLBRUK PÅ OFFENTLIG STED

I undersøkelsen spørres det også om man hadde opplevd ubehagelige situasjoner knyttet til alkoholbruk på offentlig plass i løpet av de to siste årene. 2 av 10 svarer ja på dette spørsmålet, og i aldersgruppen 18-29 år svarer hele 31 prosent ja. Med andre ord, nesten 1 av 3 under 29 år rapporterer at de har opplevd ubehagelige situasjoner knyttet til alkoholbruk på offentlig plass i løpet av de to siste årene.

Dette er høye tall, men dessverre ikke overraskende funn. I Norge har vi en drikkkultur som er preget av helgefyll, og vi har mye kunnskap om hvordan dette drikkemønsteret går utover andres trygghet og triv-

sel. Åtte av ti voldstilfeller er knyttet til alkoholbruk. En undersøkelse gjennomført av Helsedirektoratet (2014) viser at 36 prosent av befolkningen føler at det er utrygt å oppholde seg i sentrum på kveldstid i helgene i sin hjemkommune. Hvert år plages halvannen million nordmenn av andres drikking – fra støy og hærverk til trusler og vold.

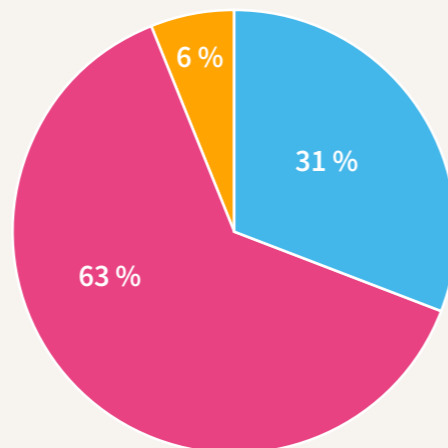
En undersøkelse utført av Kantar TNS for IOGT i Norge høsten 2018 viste at over 1 av 4 unge voksne i de norske storbyene (18-44 år) var helt eller delvis enig i at høyt beruselsesnivå er et så stort problem at byen blir mindre trygg (45 %) og trivelig (46 %) i helgene.

1 AV 3 UNGE VOKSE HAR OPPLEVD UBEHAGELIGE SITUASJONER SISTE 2 ÅR

Har du i løpet av de to siste årene opplevd ubehagelige situasjoner knyttet til alkoholbruk på gate, torg, park, strand, ved skiløyper eller på annen offentlig plass?

Aldersgruppen 18-29 år:

● JA 31 % ● NEI 63 % ● VET IKKE 6 %

- Jeg ville ikke tatt med meg Marius opp dit, slik det er nå. Det er ikke så barnevennlig.
Marit Bjørgen

FEMMIL-FYLLA

Et eksempel på mangelfull håndheving

Femmila i Holmenkollen har tradisjon som en folkefest og aktivitetssdag for barn og voksne. De senere årene har det blitt rapportert om høy alkoholbruk blant publikum både på skiarenaen og ute i løypene. Dette ble pekt på som en viktig forklaring til slåssing og aggressiv stemning rundt arrangementet.

Skistjernen Marit Bjørgen uttalte til Dagbladet 12.mars 2018 at "Jeg ville ikke tatt med meg Marius opp dit, slik det er nå. Det er ikke så barnevennlig. Det har gått litt for langt." Den svenske utøveren Moa Lundgren sa til Expressen i 2024 at det luktet alkohol og noe søtt i sporet, og uttalte at slikt ikke hører hjemme på en idrettsarena.

Også publikum reagerer. Småbarnsfar Christian Kjeldali skrev i et leserinnlegg i Aftenposten 13. mars 2018 at "...når jeg og min

datter på to år havner midt i et inferno av fyll, slåssing og aggressiv stemning forsvinner min idretts glede". Fyllekaoset kunne vært forebygget. Alkoholovens bestemmelser om drikking på offentlig plass gjelder også her. Ifølge Næringsetaten i Oslo kommune er det forbudt å drikke alkohol i løypenettet, både på arenaområdet og utenfor området for inngangsbillett. God informasjon om dette forbudet i forkant av arrangementet både fra arrangør, politi og kommunen ville skapt andre forventninger og bedre rammer rundt skifesten.

Enda mer effektivt hadde det vært om politiet hadde prioritert å bruke ressurser på å håndheve forbudet. Skifestivalen kunne sendt et tydelig signal om at dette er en rusfri familiefest ved å la være å søke om alkoholverving i tilknytning til arrangementet. Og Oslo kommune kunne tatt ansvar ved å ha en klar linje på at det ikke gis skjenkebevilgning til familiearrangementer.

DET VAR FORBUDT Å DRIKKE ALKOHOL UNDER FEMMILA

"Hovedregelen etter § 8-9 er at det er forbudt å drikke alkoholholdig drikk på de steder som er nevnt i bestemmelsens første ledd nummer 1 til 6. I henhold til nr. 4 er det forbudt å drikke alkoholholdig drikk på "annet sted der offentlige møter, fester, utstillinger eller andre tilstelninger finner sted".

Dette innebærer at så lenge det arrangeres tilstelninger som er åpent for allmennheten, vil det foreligge et drikkeforbud, uavhengig av stedets karakter og hvor tilstelningen finner sted. I henhold til nr. 5 er det forbudt å drikke alkoholholdig drikk på "gate, torg, vei, i park eller på annen offentlig plass". Dette innebærer at drikkeforbudet gjelder alle offentlige steder utendørs.

Det er vår oppfatning at arrangementet i Holmenkollen enten omfattes av nummer 4 eller 5. Områdene i tilknytning til løypenettet hvor det kreves billett for å få adgang vil være omfattet av drikkeforbudet som oppstilles i første ledd nummer 4. Områdene hvor det ikke kreves inngangsbillett vil være omfattet av drikkeforbudet som oppstilles i første ledd nummer 5."

Erlend Kim Fossen,
Jurist i Næringsetaten Oslo kommune
(uttalelse fra 2018)

ERFARINGER FRA ANDRE LAND

Det er en rekke land som har lik lovgivning som Norge, og ikke tillater alkoholbruk på offentlig plass. Verdens Helseorganisasjon i Europa (WHO Europe) samler data om alkoholpolitiske reguleringer fra sine medlemsland. Deres rapporter viser at kun 14 land som ikke har noe regulering for drikking på offentlig plass (park og gate). 34 land har delvis eller fullt forbud for drikking på offentlig plass, og seks land har en tilnærming basert på selvregulering.

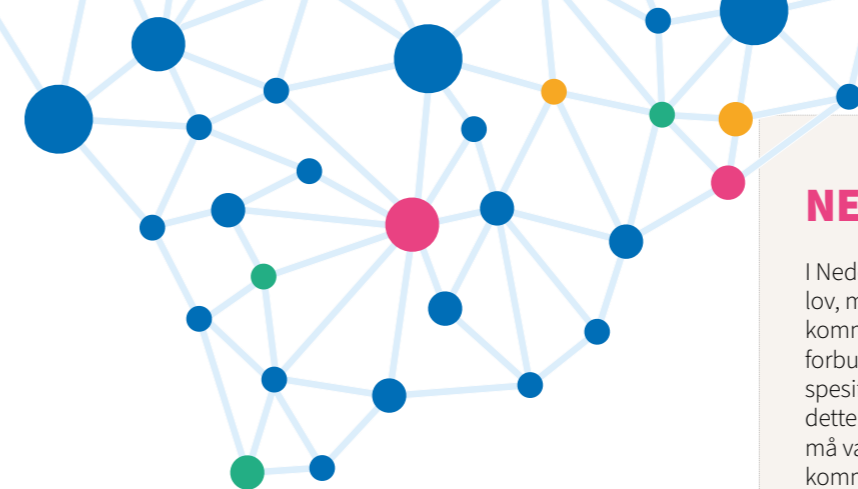
DE NORDISKE LANDENE

Av de nordiske landene har Island, på lik linje med Norge, et nasjonalt forbud for alkoholbruk på offentlig plass, mens Sverige, Danmark og Finland har regulering på lokalpolitisk nivå ved form av alkoholfrie soner.

Dette innebærer at det er opp til hver enkelt kommune å vedta hvilke områder som skal omfattes av drikkeforbudet og på hvilke tidspunkter dette skal gjelde. Områdene som omfattes av drikkeforbudet utgjør derfor et lappeteppesom det kan være utfordrende for publikum å ha oversikten over. Det blir også svært krevende med kontroller og håndhevelse av ulike bestemmelser i ulike soner.

STORBRIANNIA

Også i Storbritannia er offentlig alkoholbruk begrenset til soner. Det er de lokale myndighetene som vedtar hvor det skal være drikkeforbud. En forutsetningen for å definere en sone som alkoholfri er at det kan dokumenteres at alkoholbruk har medført vold eller problemer i dette området. Det er derfor vanskelig å bruke "føre-var-prinsippet".

NEDERLAND

I Nederland er drikking på offentlig plass i utgangspunktet lov, men det finnes muligheter for lokale reguleringer på kommunenivå. Derfor har mange kommuner et lokalt forbud mot å drikke alkohol på offentlig sted innenfor spesifikke områder av kommunen. Bakgrunnen for dette er offentlig orden og sikkerhet, og det må være vist til problemsituasjoner før kommuner kan innføre lokale forbud mot drikking på offentlig plass. Det er ikke tillatt å innføre et lokalt forbud for hele kommunen, ifølge rettspraksis. I tillegg må man markere med skilt hvor et alkoholforbud gjelder.

Videre gir den nylig reviderte alkoholoven kommuner mulighet til å utpeke områder med alkoholrelaterte ordensproblemer. Innenfor en slik regulering kan en kommune midlertidig regulere og forby salg og markedsføring av alkohol samt nekte bevilgninger. Det er foreløpig lite erfaring med denne nye lokale myndigheten. Amsterdam benytter den i Red Light District.

I tillegg er det et nasjonalt forbud i alkoholoven mot offentlig besittelse av alkohol for unge under 18 år. De har ikke lov til å besitte alkohol eller ha den klar til konsum på steder som er åpne for publikum. Dette gjelder steder med generell offentlig tilgang, for eksempel offentlige veier, offentlige hager, parker, verandaer, trapper, innendørs kjøpesentre, festival- og arrangementsområder, idrettsbaner, stasjoner, stadioner, campingplasser (med unntak av gjestens telt), serveringssteder, kollektivtransport, militære stasjoner og flyplasser osv. Et unntak er besittelse av alkohol i butikker som selger alkohol for konsum utenfor lokalene.

STORBRIANNIA

I Storbritannia er offentlig drikking delegert til kommuner/byer og er basert på en tilnærming av alkoholfrie soner der det har vært tilfeller av problem og bråk. Bruken av soner er definert i det som kalles Designated Public Places Order (DPPO), som er en del av lovgivningen Criminal Justice and Police Act fra 2001. DPPO gir politiet mulighet til å definere soner der de ønsker alkoholfrie soner, og har der rett til å ta fra folk alkoholdig drikke innenfor disse definerte sonene. Bakgrunnen for å definere en slik sone krever tidligere problem fra alkoholbruk, slik som vold eller annen form for sosiale problem. Coventry var en av de første til å introdusere offentlig denne type alkoholfrie soner som en respons på kriminalitet og problem som var relatert til et drikkemønster med overstadig berusede folk.

Det finnes også eksempel der private aktører selv bestemmer at deres områder er alkoholfrie, slik som Transport for London.

SVERIGE

I Sverige er reguleringen av alkoholbruk på offentlige plass lagt til kommunalt nivå. Det har aldri vært et nasjonalt forbud i Sverige, og siste endringen av alkohol på offentlig plass er fra 1994 i kapittel 3 i Ordningsslag (1993:1617).

Svenske kommuner kan innføre forbud for definerte områder eller soner som er regulert enten med enten et absolutt eller tidsspesifikt forbud på å drikke alkohol på offentlig plass. Dette har ført til et lappeteppesom av ulik regulering av absolutt eller tidsregulerte soner heller enn en helhetlig tilnærming til drikking på offentlig plass.

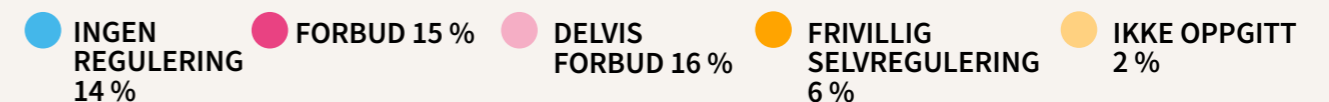
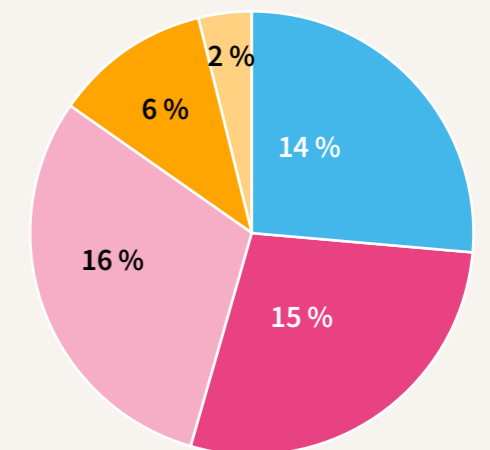
Stockholm er et eksempel på dette lappeteppet. Byen har innført et forbud mot alkoholbruk i bydelssentrum, skolegårder og i lekeparker. I tillegg er det forbud i visse parker, lekeparker og badeplasser. I Stockholm alene finnes det 84 alkoholfrie soner, og kun noen få parker er ikke inkludert i disse sonene.

Artikkelen 'Vad er ett bra parkliv?' beskriver hvordan en sonetilnærming kan gi utfordringer, og bruker parken Tanto i Stockholm som eksempel. Tanto er en av få parker som ikke er inkludert i de alkoholfrie sonene i Stockholm. Artikkelen peker på at det har vært en liberalisering av alkoholbruk i offentlig rom i Sverige, og at det ikke finnes god dokumentasjon på kostnadene for den offentlige forvaltningen som et resultat av dette. I tillegg beskriver artikkelen hvordan både bydelsadministrasjonen, sosialtjenesten og politiet i Södermalm, bydelen der Tanto ligger, har uttrykt behov og ønske om mer kunnskap om alkoholbruken i offentlig plass i bydelen.

Det finnes eksempler på at svenske kommuner ønsker et generelt alkoholforbud på offentlig plass, noe blant annet Göteborg ønsket på 1990-tallet. Dette ble utfordret i retten og ble til slutt avvist av Regjeringsretten i 1997 med begrunnelse for at det er vanskelig å gjennomføre kontroll fra politiet da det gjelder et stort område.

REGULERING AV ALKOHOLBRUK PÅ OFFENTLIG Plass (PARKER OG GATER) BLANT MEDLEMMENE I WHO EUROPE (53 LAND)

Det er kun 14 land i WHO Europa-regionen som ikke har regulering av alkoholbruk på offentlig sted (park og gate). 34 land har enten forbud eller delvis forbud mot dette, mens seks land regulerer offentlig drikking gjennom selvregulerende tiltak og ikke regulert ved lov.

LOKALE BESTEMMELSER GIR UTFORDRINGER

Med erfaringer fra Sverige, Nederland og Storbritannia (se faktabokser på side 12-13) vil IOGT peke på tre utfordringer med lokale bestemmelser fremfor en helhetlig tilnærming:

- 1. LITE OVERSIKTLIG:** Uten et helhetlig regelverk vil det vil kunne være store variasjoner fra kommune til kommune for innføring av soner – også innenfor samme kommune. Det vil også være forskjeller i hvordan kommunene gjennomfører forebygging og oppfølging av problemer knyttet til alkoholbruk på offentlig plass. Et nasjonalt forbud gjør det enkelt for publikum å forstå og forholde seg til lovgivningen. Det gir også lite rom for usikkerhet rundt hvor og når det i tilfelle skulle være lov.
- 2. VANSKELIGERE Å JOBBE UT FRA FØRE-VAR-PRINSIPPET:** Med en sonetilnærming må problemene ofte allerede ha oppstått før man adresserer problemet. Det kan være vanskelig å få gjennomslag for at en park skal være rusfri og barnevennlig dersom en ikke kan dokumentere problemer. Det vil si at visse områder må ha erfaring med for eksempel utelivsvold, fyll og uro før man velger å definere et område som en alkoholfri sone. Om problemene allerede finnes har skaden med ekskludering og utrygge miljø allerede skjedd. Når en park eller strand først har fått et rykte og et mønster er utviklet, er det ofte vanskelig å reversere dette og bygge opp igjen et trygt miljø.
- 3. FORUTSETTER INITIATIV OG DOKUMENTASJON:** En tredje potensiell utfordring med lokale bestemmelser er selve etableringen, eller mangelen av etablering, av soner. For å kunne etablere soner må nødvendigvis noen ta initiativ og potensielt dokumentere behovet i et område. Dersom dette initiativet ikke blir tatt vil heller ikke sonene bli etablert. Det kan også være både ressurskrevende og utfordrende å få politisk gjennomslag. Dersom initiativet ikke blir tatt vil heller ikke sonene bli etablert.

iStock
Credit: Maksim Safaniuk
Editorial use only

VIL FOLK EGENTLIG HA ALKOHOL I PARK?

Pils i park er en tematikk som ofte blir debattert, og det har også vært ulike politiske forslag om en liberalisering av lovverket.

Ett eksempel på dette er Arbeiderpartiet sitt utkast til arbeidsprogram våren 2025, der de foreslår å endre alkohollovgivningen slik at kommuner kan definere avgrensede friarealer og parker hvor det er tillatt å drikke alkohol. Et annet eksempel er Fremskrittspartiet da de i 2017 fremmet et forslag på Stortinget for å åpne for pils i park.

Som vi har vist fra andre land er det problematisk om man i lokal sammenheng skal definere områder der det ikke skal være tillatt å bruke alkohol. I forslaget fra Arbeiderpartiet ønsker man at forbudet skal bestå, men at det skal kunne åpnes for områder der man kan tillate bruk av alkohol på offentlig plass. Dette er også svært problematisk.

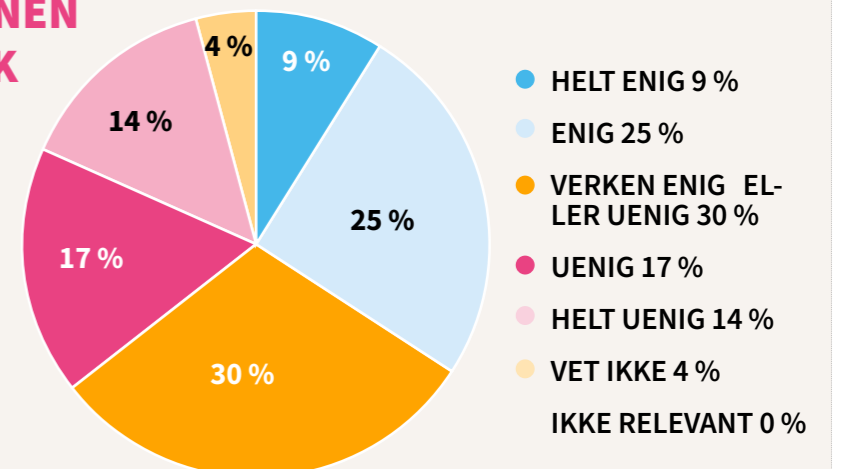
For det første vil man også i en slik modell ha en usikkerhet på hvor og eventuelt når det er lov – et negativt lappetepe som beskrevet over.

En annen utfordring er at det kan være store variasjoner fra et politisk flertall til det neste, og IOGT frykter at om man starter med en park i en by, vil det lett komme krav om nye parker og områder i neste runde, og forbudet vil bli vannet ut og dermed uten effekt.

I undersøkelsen spurte vi om folk faktisk ønsker alkoholbruk i sin nærmeste park eller strand, og til og med i aldersgruppen 18-29 år er det langt fra et folkekrav om å få innført dette.

JEG ØNSKER AT KOMMUNEN TILLATER ALKOHOLBRUK I MIN NÆRMESTE PARK ELLER PÅ NÆRMESTE STRAND

Aldersgruppen 18-29 år:

«Vi kommer med råd og minner om forbudet, og de fleste beklager hendelsen, tømmer ut varene og går videre. Men noen ganger opplever vi at vi møter samme person i samme situasjon, og da kan dette føre til anmeldelse»

Ordensjef ved politistasjonen i Ålesund, Karl Idar Vik.

IDYLL ELLER FYLL?

Debatten om alkoholbruk på offentlig plass kan bære preg av en idyllisk fremstilling av voksne i vennegrupper som i ro og fordragelighet deler en flaske vin eller et par pils. Heldigvis er det slik de fleste oppfører seg når de drikker ulovlig på offentlig sted.

Aksept for høyt forbruk

Samtidig har vi mye kunnskap om at den norske drikkekulturen alt for ofte bidrar til at idyll kan slå over i fyll. Vi har gjort det normalt og selvfølgelig å bruke alkohol i stadig flere sammenhenger. Dessuten har vi høy toleranse og aksept for høyt alkoholinntak og for utagerende atferd når vi drikker alkohol.

Drickemønster endrer seg i ulike situasjoner. Den samme 30-åringen som går på fylla med vennegjengen og roper i gatene natt til lørdag, kan holde seg til ett glass vin og en rolig samtale under søndagsmiddagen på en god restaurant.

Samtidig viser forskning at vi har de siste tiårene har høynet terskelen for hva vi oppfatter som misbruk av alkohol. Sammenliknet med resten av Europa har de nordiske landene mer liberale normer for hva som er akseptabelt når det gjelder hvor ofte vi drikker, hvor mye vi drikker og i hvilke sammenhenger vi kan drikke. Det skal rett og slett mer til før vi reagerer på at vi selv eller de andre har gått over grensen når det gjelder alkoholbruk.

Utagerende atferd

Uansett hvor godt det smaker, er alkohol et rusmiddel som påvirker oss med nedsatt oppmerksomhet, konsentrasjonsevne og kritisk sans.

Den gir også økt impulsivitet og risikovillighet. Jo mer vi drikker, jo dårligere blir vi til å vurdere hvordan andre oppfatter oss og om det er på tide å skru igjen korken.

Den norske drikkekulturen gir også større handlingsrom for dårlig oppførsel. Alkoholinntak gir et slags grønt kort for høyresthet, større frimodighet i hva vi kan si til hverandre og hva vi kan tillate oss å gjøre. Det kan oppleves frigjørende og gøy, men også svært plagsomt for omgivelsene. Det vi selv opplever som en artig piknik med alkohol, masse latter og "kule kommentarer" kan oppleves som ubehagelig for andre som oppholder på samme sted eller bor i nærheten.

Trygghet og trivsel viktigst

Uansett hvor hyggelig det kan være å dele en flaske vin i parken, har vi et felles ansvar for at offentlige områder skal være trygge og forutsigbare. Et forbud mot pils i park er et tydelig signal om at disse arenaene skal være rusfrie og gi et pusterom for barn og unge fra en kultur der alkohol er tilstedeværende på stadig flere arenaer.

GJENNOMFØRING OG HÅNDHEVING AV REGULERINGEN

DAGENS REGULERING VIRKER FOREBYGGENDE.

Det fremkommer av spørreundersøkelsen fra Verian at dagens regulering virker forebyggende. Hele 63% av de mellom 18 og 40 år svarer at de har begrenset drikking på offentlig plass fordi det ikke er lov, og dette viser hvordan signaleffekten av en regulering har en viktig forebyggende effekt. Det er dag også viktig at politiet jobber forebyggende og kan forhindre at situasjoner oppstår som følge av drikking på offentlig sted, heller enn å reagere i etterkant.

I OGT spurte våren 2025 seks politidistrikt (Vest, Agder, Møre og Romsdal, Oslo, Troms og Trøndelag) om hvordan de håndhever dagens regulering. Den generelle tilbakemeldingen fra disse politidistriktene er at politiet reagerer og håndhever forbudet, og at det kommer i stor grad an på situasjonen for hvilken reaksjonsform som blir gjennomført. Det kan være fra muntlig informasjon der man minner om lovgivningen, bortvisning og/eller destruering av alkoholvarene. Politiet oppgir også at det hender at situasjonen fører til anmeldelse, og det skjer da etter at de først har gitt råd og beslaglagt drikkevarene.

Det er opp til hver enkelt patrulje å avgjøre hvilke reaksjoner som er egnet til gitt situasjon med tanke på støy og uro, beruselsesgrad og eventuell sjenanse for andre folk i nærheten. Ingen av distriktene uttalte at dette

har lav prioritet, men at Politiets prioriteringsdirektiv er avgjørende for oppfølgingen av håndhevingen. Politiet oppgir at det er helst i sammenheng med at de uansett er ute at det blir avdekket og påpekt. Når det er høyt trykk på andre parallelle arenaer, slik som en festival, vil det være betydelig vanskeligere å gjennomføre håndhevingen av alkoholbruk på offentlig plass.

Et viktig poeng som ble fremhevet av flere av politidistriktene er viktigheten av å ha lovverket fordi det gir dem muligheten til å gripe inn ved behov. Ett av distriktene fokuserte også på hvordan en sak har startet med å gripe inn på grunn av alkoholbruk på offentlig plass, og at det deretter har avdekket andre lovbrudd. Dersom lovverket ikke er tydelig på offentlig drikking kan det vanskeliggjøre jobben for politiet, da mulighetene for å gripe inn ikke lenger er til stede. Da vil man heller ikke avdekke de andre lovbruddene som har blitt avdekket.

I OGT mener det er grunn til å minne om også den forebyggende effekten av at politiet griper inn også før det har blitt uro og problem. Det er derfor viktig at politiet jobber forebyggende og kan forhindre at situasjoner oppstår heller enn å reagere i etterkant.

REFERANSER

Aftenposten (2018) 'Forkastelig og uakseptabelt på Holmenkollen Skifest': Leserinnlegg fra småbarnsfar Christian Kjeldal med kritikk av femmila i Holmenkollen, publisert 12. mars og oppdatert 13. mars: <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/qn7B-de/Forkastelig-og-uakseptabelt-pa-Holmenkollen-Ski-fest-De-bor-vurdere-18-arsgrense-neste-ar--Christian-Kjeldal>

Arbeiderpartiet (2025) Arbeiderpartiets program – 2. utkast: <https://www.arbeiderpartiet.no/om/program>

Babor, Thomas et al (2010) Alcohol No Ordinary Commodity. Oxford University Press, 2nd Edition

BBC (2008) 'Should time be called on public drinking?': Nyhetsartikkel om alkoholfrie soner i Coventry, Storbritannia: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/magazine/7427304.stm

Byerley, Andrew og Jonas Bylund (2012) 'Vad er ett bra parkliv? Om det offentliga rummets öde, alkohol och Tanto i Stockholm' i Geografiska Notiser, Årgang 70, Nummer 1

Expressen (2024) "Skandalen i Holmenkollen – fördes bort i handbojor". Hentet 25. Mars 2025: <https://www.expressen.se/sport/langskidor/nya-skandalen-tvings-bort-fran-området-direkt/>

Fremskrittspartiet (2025) Programkomiteens endelig forslag til Prinsipp- og handlingsprogram 2025-2029: <https://www.frp.no/files/Programkomiteen-endelige-forslag-2025.pdf>

GOV.UK: 'Designated Public Place Orders in the UK as of October 2014 within which police officers have special powers to confiscate alcohol' – informasjon henta mars 2018: <https://www.gov.uk/government/publications/designated-public-place-orders>

IOGT i Norge (2024) Nasjonal spørreundersøkelse 'IOGT undersøkelse 2024 - spørsmål alkohol og jul' utført av Verian oktober 2024

Jayne, Mark et al (2007) Fluid Boundaries – British Binge Drinking and European Civility: Alcohol and the Production and Consumption of Public Space i Space and Polity Vol 12 No 1, April 2008

Lovdata: Lov om omsetning av alkohholdig drikk m.v. (alkoholoven) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1989-06-02-27>

Lagen.nu: RÅ 1997 ref. 41. Regjeringsretten i Sverige om generelt forbud mot alkoholbruk på offentlig plass – informasjon henta april 2018: <https://lagen.nu/dom/ra/1997:41>

Oslo Kommune (2018) Epostsamtale med næringsetaten om gråsoner for offentlig plass mellom arrangement/arrangør og områdene rundt, med femmila i Holmenkollen som eksempel.

Politiet (2025) Telefonsamtale med følgende politidistrikt: Vest, Agder, Møre og Romsdal, Oslo, Troms og Trøndelag. Følgt opp med andresamtaler og epost med Ålesund politistasjon. Gjennomført februar og mars 2025.

Stockholm Stad: 'Alkoholförbud i Stockholms stad' – informasjon henta april 2018: <http://www.stockholm.se/alkoholförbud>

Svensk lov: Ordningslagen (1994) <https://lagen.nu/1993:1617>

STAP – Nederlands institut voor alcoholbeleid (2025) Epostutveksling med Sandra van Ginneken, Alcohol Law Consultant

WHO (2025) Global Health Observatory Data Repository (European Region) – Restriction on alcohol use, data by country: <https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/restrictions-on-alcohol-use-in-public-places>

PARKEN ER MITT FRISTED

TITTEL: Parken må være for alle
ÅR: 2025

IOGT i Norge

Torggata 1
0181 Oslo
Epost: iogt@iogt.no
Tlf: 23 21 45 80
www.iogt.no

IOGT i Norge er en frivillig rusforebyggende organisasjon i vekst. Vi driver ruspolitisk påvirkningsarbeid, forebyggende tiltak og et utstrakt sosialt arbeid for rusavhengige og for barn og unge. Vi jobber for at det skal være lett å ta rusfrie valg, og vil bidra til et trygt og inkluderende samfunn.

Bli medlem, og støtt IOGTs rusforebyggende arbeid. Meld deg inn nå på

IOGT.NO/BLIMED

Vi gjør det lett å ta rusfrie valg